

— BEKÜLDÖTT HIREK. Az érsch-
újvári Aguda-ifjúság új tisztikara: Bi-
néth Samu elnök, Friedmann József al-
elnök. Előjárók: Lewin Artur, Herzog
József, Blau Ferenc, Friedmann Vilmos,
Koffi Elemér, Kalisch Dávid, Klein Eli-
ezer, Kahan Sámuel. — Nógrádbercezen
mult hét hétfőn vezették össze szövet-
ségébe Knöpfler Sándor sziráki főrabbi
elszólított fiát, a berceli főrabbi ölében.

— A fehérgyarmati T. B. új tisztikará-
ban: Löwy Lajos pénztárnok, Feldmann
Lipót, Fisch Bertalan választm tagok. —
„A magyar zsidóság vezetői” cím alatt
Szabó S. Vilmos író könyvet ír. Szerző
állítása szerint az összes hazai rabbik,
hitke, chevra, nő- és leányegyletek, vala-
mint az összes zsidóvonalakozású egyesü-
letek vezetői személyeírásukkal és fény-
képekkel fognak szerepelni a műben. —
Sajthelyről jelentik: Az új szefard je-
siva, mely 80 növendékből áll, Meisels
főrabbi és veje Horovitz rabbi vezetésé-
vel Rajs-chajdeskor megnyitott. Tisztikar.
Groszmann J., Feldmann A. és Z., Baum
S., Szamet K., Stark E., Meisels L., Mel-
ler H., Hartmann D. — Az edelényi T.
B. vezetősége: Szoffer elnök, Salamono-
vits alelaök, Bogler D. gondnok, Glüek
J. hitkár, Firchmann B. jegyző.

וזכר פיר כתי יסיה מושלמת, כחור חיה וריש
מננן מיט שאנער שטימע, דער נעניינס אים
בייא מיר שחישות זו ערלערנען, בעקאמטט גלייך
איינען פאסענען מיט שאנער פרנסה, אויך עטוואס
נעלד. אנטראגע אונטערס, עקקיסענין אין דיא
אדמיניסטראציען.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P., azonfelül soronként 1 P.)
Lusztig Éva, Lusztig Lajos, a Bíró
Dániel Szanatórium gondnokának leánya,
nov. 12-én fél 1 órakor tartja esküvőjét
Féleki Sándorral, a Kazincy-templomban
Grünfeld Szerét, Grünfeld Henrik fő-
rabbi leányát (Sajószentpéter), eljegyezte
Jangrócs Albert (Sajószentpéter).
Fried Manca Boldogasszonyból és
Moskovits Izidor Csorna-Szombathely,
okt. 15-én tartották esküvőjüket Győrött,
nagy és előkelő közönség jelenlétében. Az
esküvőt páratlan vidám és igazi chaszid-
ikus lakoma követte a Weisz-vendéglő
izléses, művészies rendezésében. Ünnepi
beszédet mondtak a csornai, boldogasz-
szonyi, győri és gyömőrei főrabbi; vé-
gül a menyasszony nagybátyja dr. Grosz-
mann Frigyes Budapestről. A humoros
és frankfurter Zalmen (Pápa) látta
el kitaláló hozzájárásával.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Szécsény: Orth. kóser makaróni (le-
vestésztá) beszerezhető Weisz Mór sü-
teménygyárban, VII., Dob-utca 22. —
G.: Névvél ellátott cikkeink tartalma-
val nem mindig azonosítjuk magunkat
százszázalékosan s a felelősség elsősor-
ban a cikk íróját terheli.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vasta-
gon szedett befűkből 32 fillér. Állástkeres-
őknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbélye-
gekben is. Jelíges levelek továbbításához
20 fillér bélyeg mellékelendő.

A pápai aut. orth. izr. hitközség chi-
mis-rasi, gemőre-tajszefesz melamed-
állásra azonnalra pályázatot hirdet.
Kezdő fizetés havi 100 pengő. Pályáza-
tok eddigi működés, kor és családi ál-
lapot megjelölésével: Rechnitzer Simon
talmudtörái előjáróhoz intézendők.

A fehérgyarmati aut. orth. izr. hitköz-
ség kántor-metszői állásra pályázatot
hirdet. Pályázótól megkívánatik, hogy
elsőrangú baal-t'fillo és saichet übajdek
mumcho legyen, amit elismert orthodox
rabbik kabolo-ival kell igazolni. Fize-
tés megállapodás szerint. Utiköltséget
senkinek sem térítünk meg. Próbára csak
meghívott jöhet. Grünbaum Dezső
hitk. elnök

Apró hirdetések

HUGOM részére keresek vallásos bő-
chert, benősülésre. Saját ház és bolt.
„Árvalány” jelige.

HASZNÁLT, de jókarban lévő széfer
Tóra megvételre keresletik. Cím: Kel-
ler Izidor, Szikszó.

FÉRJHEZMENNÉNK biztos existen-
ciájú intelligens szobabartó fiatal-
emberekhez P 15 és 20 ezerrel. Cí-
münk: Márkus Lajosnál, Bonyhád.
Szigorú diszkreció. Utólagos díjazás.
Válaszboríték.

NŐSÜLENDŐK és FÉRJHEZME-
NENDŐK bizalommal forduljanak
Nagy Jenő huszonnégy esztendeje
fennálló házassági irodájához. Bpest,
Rákóczi út 57/b.

KÓSER BORJU-OLTÓ sajtógyártáshoz
legolcsóbban beszerezhető Klein Abra-
hám cégnél, Topolcsány. (Hechsler a ta-
polcsányi orth. rabbinátustól)

ORTH. PENZIÓ אסילו למחרין כשר

Télen is nyitva. Magaslati levegő a Svábhegy déli lejtőjén. Lába-
dozóknak is. Olcsó és kitűnő kiszolgálás, napi P 4-től.
Farkasvölgyi Park-Penzió 1., Torbágyi-ut 110 Telefon: 65-2-75.

Neuvirth Testvérek

órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brillians, ékszerék, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serle-
gek, tórafelzerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi véte-
lek. Saját műhely. Brillians, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

VÁROSI TANITÓ, szép fiatal leányá-
nak intelligens férjet keres, „Vallá-
sos” jelige.

FIATAL, szigorúan vallásos leány gyer-
mekek mellé, vagy háztartási kisegítő
munkára ajánlkozik. Groszmann Mór,
Bpest, Kazinczy u. 49.

ORTH. RABBI férjhez adná leányát
biztos állású vagy existenciájú, modern
vallásos fiatalemberhez, „Komoly 21.”

HASOVASZ AVÉDŐ. A Budapestről
okt. 23-án d. u. 5.40-kor induló miskolci
gyorsvonaton elveszett esernyőm és
aktatáskám, melyben talisz t'filin és
imakönyv volt. Beesületes megtaláló 10
P jutalom ellenében juttassa el köv.
címre: Krausz Testvérek, Salgótarján.

SUCHE auf 4 Wochen ein streng reli-
giöses Mädchen, das in der Hauswirt-
schaft tüchtig ist, gegen hohe Beloh-
nung. Offerte siad untern „Tüchtig”
an die Administration zu richten.

KERESÜNK jó állapotban lévő haszná-
talt, esetleg alkalmi áron új széfer
Tórát megvételre. Hitközségi elnök,
Bocsárlapújtó.

ORTH, jobb házból való megbízható
leány elmenne üzletbe esetleg háztar-
tásban is segédkezne. Fizetés megegye-
zés szerint. „Megbízható” jelige alatt,
Müllerhez, Bratislava, Edlov.dvor.

SÖNTÉS korlátlan engedéllyel páliaka
nagybani eladással, nagyobb vidéki vá-
rosban, orth. kóser étkezdével 30 éve
bevezetve, hetegség miatt sürgősen el-
adó. Biztos megélhetés. Berendezéssel
800 P-vel átvehető. „Szombaloo zárva”
jelige.

KERESKEDELMI tanfolyamot végzett
volt talmudista, ki a magyar, szlovák
és német nyelveket bírja. Szlovákiaiban
állást keres. Lehetőleg termény-cégnél.
(Szakmabeli) Leveleket „december 1”
jelige alatt továbbít: Müller József,
Bratislava, Edlov.dvor.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

אולנעמיינע יידישע צייטונג
ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kalföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A hét eseményeiről

A kormányelnök beszédéből

A magyar miniszterelnök vasárnapi
beszédében — melynek idevonatkozó
részét lapunk más helyén közöljük —
hitvallást tett amelltt, hogy a nemzet
fiai között felekezeti különbséget nem
ismer. Míg azonban évek hosszú so-
rán át felekezeti türelmesség alatt
mindig csak azt értették, hogy pro-
testánsok és katolikusok ne gyűlöl-
jék egymást, hanem tiszteljék kölcsö-
nösen jogaikat, a kormányelnök nagy
konceptiójú programbeszédében hatá-
rozottan kijelentette, hogy öneki mind-
egy, akár katolikus, akár református,
akár zsidó valaki. E kijelentés bizo-
nyára abból a meggyőződésből szűrö-
dött le, hogy az ország ujjaszületése
s fellendítése csak egy teljesen megbé-
kült, felekezeti jelszavak által félre
nem vezetett társadalomban képzel-
hető. A felekezeti és faji gyűlölet nem
építő eszköz, hanem csupán negati-
vum. Olyan kis ország, mint a miénk,
tiszteltesben csak emelkedik kifelé, ha
befelé felekezeti gyűlölködés és a
hátrászorítottág miatti elkeseredés
nem bontja meg a sorokat. Mindettől
eltelintve: mi zsidók, liberális hitval-
lásáért hálával tartozunk a miniszter-
elnöknek.

A debreceni verekedések

A miniszterelnöknek a felekezeti
békét hirdető szövegének riktó ellen-
tétét jelentik a Debrecenből jövő hí-
rek. A debreceni joghallgatók egy
része tüntetést rendezett, elvonul-
tak az orthodox hitközség temploma
elő, összorongáltak ablakait s ajtóit,
(ugyanígy jártak el a zsidó reálgim-
názium épületénél) miközben Hitlert
éltették és viharosan pfujolták a zsi-
dókat. A régi pogány korszakban leg-
alább a templomokat kímélték. A
mostani előrehaladt korszakban azon-
ban az ország reményesége: az ifju-

ság, templomok s iskolák rongálásá-
val tesz tanúságot temperamentuma s
lendülete mellett. Egyelőre azonban
Európában az ilyen eljárást s kegye-
letlenséget barbárnak minősítik. A
tüntetés állítólagos oka, hogy egy
zsidó születésű diák összeverekedett
valamilyen kényes ügyben, s közben
kését is használta. A késelőt majd a
bíróóság felelőségre vonja, de nem
elégedni meg ezzel, hanem vérbosz-
szút akarni állni ártatlanokon — az
is barbár szokás, amelynek gyakor-
lása sokkal többet árnyt kifelé, mint
amennyit használ befelé még a tünte-
tőknek is.

Fura alakulat

Németországban megalakult a „ke-
resztény nem-árják” szövetsége. Azaz
azoknak a tömörülése, akik vagy ma-
guk keresztelektek ki, vagy szüleik
kikeresteltették őket és az új német
törvény szerint most nincsenek elis-
merve. Különös marannoszok. A spa-
nyol marannoszok titokban tartották
zsidóságukat s kényszer-keresztények
voltak. Ezek a nem-árják azonban
most lettek kényszer-zsidók.

Árja — nem-árja...

A napilapok részben gúnyosan,
részben komoly megbotránkozással
foglalkoztak azzal a furosasággal,
hogy a magyarországi hitleristák
gyűlésein és szervezkedő mozgalmá-
ban főszerepet játszik a zsidó szüle-
tésű Fayer Sándor. Ó a pártnak fő-
tanácsosa s házi zsidaja. Pedig egész
biztos, hogy apja, nagyapja zsidó
volt s így a hitlerista kódex szerint
tisztá nem-árja. Ezt azonban végez-
ték el vele a hitleristák. Itt csak azt
találjuk különösnek, hogy egy heti-
lap szükségesnek találta kipécézni,
hogy a nem-árja hitlerista édes sógora
egy ismert felekezeti szerkesztőnek.

Ez a kapcsolatkeresés azután már
megbotránkoztató. A felekezeti szer-
kesztő igazán nem felelős a sógoráért.
Apát talán lehet fiáért felelősé-
tenni, mert nem adott neki elég jó
nevelést, de melyik sógornak lehet
szemére háyni, hogy nem nevelte
meg vő-társát? Hisz a fejlődési tör-
vény furcsa játéka, hogy valaki zsidó
felekezetiúnek születik, s lesz belőle
antiszemita szemita.

Statusquo nagygyűlés

E héten ülésezett Budapesten, a
statusquo hitközségek országos szö-
vetsége. Neutralitása bizonyítására
nem a pesti neológ hitközség díster-
mében tartja üléseit, hanem a neológ
Chevra Kadisa vendégteretét veszi
igénybe. A tanácskozások meglehető-
sablónos keretben folytak le. Hogy
ez másképpen nem lehet, ennek az oka,
hogy a magyarországi országos lé-
nyegében negáció. Ezt már akkor ál-
lapította meg a Zsidó Ujság, amikor
megalakult a statusquo hitközségek
országos szövetsége és sokan féltet-
ték tőle a fennálló országos szerve-
zetek tevékenységét. Ugyancsak ezt
hangoztattuk, amikor a budapesti
neológia körében ijedelmet okozott
egy statusquo mozgalom, amelynek
mozgatói olyan bátrak voltak, hogy
még nevüket sem merték közölni a
nyilvánossággal. Most is arról be-
szélnék, hogy a pesti izr. hitközség
elégedetlen elemei statusquo hitközsé-
get akarnak alakítani. A mozgalomnak
megint csupa névtelen hősei vannak,
azért nem is tartjuk komolyan. Az
orthodoxia számára egyébiránt el van
döntve a kérdés: van egy orthodoxia
és egy nem-orthodoxia. Az utóbbi
egyes tagozatai, egymasközötti diffé-
renciái nem nagyon érdekelhetnek
bennünket.

Egy nagyarányú orthodox zsidó szentföldi telepítés terve

Weisz Lajos úr (Fehérgyarmat) grandiózus tervet küldött be nekünk 1000 magyar orthodox zsidó ifjú pár szentföldi letelepítéséről. Őszintén megvalljuk: nem érzünk magunkban illetékeseket a terv keresztülvihetőségének megítélésére. Épen ezért publicisztikai kötelességünknek tartjuk az elgondolás nyilvánosságra való bocsátását és az ügy érdekében szívesen vesszük a komoly hozzászólásokat. Ha valamiről, úgy erről a tervről mondható: *k'vonoszchó r'czüjő* — szándékoskod l'tennek tetsző". De vajjon, a nemes célhoz vezetnek-e az általa megjelölt módok, azt nem tudjuk. — A tervezet a következő:

Tervezet 1000 oly fiatal férfiút Erecz Jisroelba kitelepíteni, akik jesivákba jártak, itt mezőgazdasági, konyhakertészeti, baromfitenyésztési, méhészeti, tehenészeti előképzésben részesültek és oly családokból házasodtak, amelyek megfelelnek az orthodoxia szemlének. Héber nyelvnek szóban és írásban való perfekt ismerete elengedhetetlen.

Anyagi előfeltétel: Utiköltségen kívül legalább 500 pengővel rendelkezzenek. Ez azért szükséges, mivel az orthodox közösség által nyújtandó összeg csakis investációs kiadásokra fordítható. Míg ezen 500 pengő azért kell, hogy az első évekre ideiglenes lakásul szolgáló barakkok felépítésének költsége, valamint a legszükségesebb berendezési tárgyak megvétele fedezze legyen.

Az ifjúság gyakorlati előkészítése: Magyarországon négy jesiva úgy szervezendő meg, hogy a tanulással parallel, az

KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTÁS, VILLAMOSMOTOROK ÉS VENTILLÁTOROK.
VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKÍTÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 31-3-37.

Butorok:

kombinált szekrények, rekamierok, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosárak nagy választékban

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31

Szombaton zárva.

Fizetési kedvezmény.

ifjúság a fenti tudományokra alaposan kioktattassék. E célból, mindazon ifjak, akik tervbe veszik az erecz jisroéli letelepülést, *avagy itt van szándékukban ilyenmő szakban exisztenciát alapítani*, úgy kötelesek ezen előkészítő-jesivákban legalább egy évet egyhuzamban eltölteni és ha ezen idő alatt vezetett klasszifikációjuk úgy a szellemi, mint a munka részben kívánivalót nem hagy hátra, úgy ezen ifjak a kitelepítésnél — a rendelkezésre álló kvótán belül — számot tarthatnak. A fenti szakok alapos, szakszerű elsajátítása érdekében, az ily jesivák iskolázott, gyakorlattal rendelkező oktatókat alkalmaznak. Az ily előkészítés pontos ügymenete, szervezete, egyöntetősége érdekében az illető jesivák célra szövetkezetbe tömörülnek.

Ennek a rendszernek nagy előnyei lesznek, és pedig: 1. Az ifjúság megszokja a gyakorlati tevékenységet már a jesivában. 2. Hasznathajtó, elhelyezkedést biztosító ismeretek birtokába jut, amellyel elhelyezkedhet a tervezet szerint Erecz Jisroelban, de ha kedve tartja: itthon is. Nem lesz szaporítva a nyomorra és nélkülözésre ítelt, sokszor alappal nem rendelkező, tökeszegény kereskedők száma. 3. Az ily szövetkezetekben termelendő konyhakertészeti cikkek, tejtermékek, méz, baromfi, elsősorban a jesivák menzáit látják el, sőt még arra is lehet kilátás, hogy ezentúl felesleg is lesz, úgy hogy már itt meg fogják a szülőik érezni ennek a rendszernek az előnyeit, mert anyagilag nem lesznek annyira igénybevéve, mint ezelőtt. 4. Tervünk szerint, évente 200 jesiva-ifjú nyer a Szentföldön elhelyezkedést. Ugyanennyi leány mehet minden évben ezen ifjakhoz nőül. Vagyis ezen terv azt jelenti, hogy évente 400 családapa válláról veszük le a gondokat. 5. Szintén nagyon fontos momentum, hogy Palesztinába oly elemeket telepítünk ki, akik szigorúan vallásos nevelésben részesültek, tanulni tudók, világnézleti alapjuk: a zsidó vallásé. Tekintve azt, hogy itt öt év alatt egy 1000 család-

ból álló város lesz felépítve, könnyen felfogható annak jelentősége, ha Palesztinában egy ily centruma épül ki a válásos zsidóságnak.

Lebonyolítási idő: 5 év.

Költségvetési szükséglet: 2,500,000 pengő. Melyre fedezet: 1. Megállapítandó, hogy az összes magyarországi orth. hitközségek költségvetéseiben mily összeggel szerepel a bevétel oldalán a *kultuszadó*. Kultuszadónak számítatik az is, amit az anyakönyvi kerületek községei az anyakönyvvezető rabbinak és más funkcionáriusnak fizetnek. Ennek megállapítása után oly kulcs hozandó be, amely X százalék mellett egy év alatt behoz P 200,000.— 2. Minden egyes levágott baromfi után, minden kg. megszáronál vett hús után, minden fürdőjegy után lerovandó egy jisüv-bélyeg, amely kitesz P 150,000.— 3. Minden hitközség ad a jisüv-alapnak egy sáboszt évente (a no-derozás e célra azonban mindenkor engedélyeztetik). Ki fog tenni P 50,000.— 4. Megállapítandó, hogy az egész országban tisztviselői járulékokra a hitközségek mily nagyságú összeget fizetnek ki, ezután egy oly kulcs állapítandó meg, amelynek alapján a tisztviselők százaléka kitegyen P 60,000.— 5. Hechserekből részesedés, stb. utakon remélünk P 40,000.— Összesen évi P 500,000.—

Tervünk egy mondatban kifejezve: Tegyük lehetővé, hogy öt év alatt, egyszer jesiva-bócher, a magyar orthodoxiától kapott hozomány segítségével, itt előbb megházasodva, Erecz-Jisroelban egy zárt kolóniát alkotva letelepedhessen!

Használt perzsa- és mindenfajta szőnyegek
alkalmi vételekből, rendkívül olcsón eladók.
Vogel László, Dob-utca 30
TELEFON: 44—3—17.

Dr. Füst Aladár: Lublin bölcsénél

Cikkiró 1931. nyarán résztvett keleteurópai tanulmányútról írta alábbi beszámolóját. Nagy műve, a lublini világjesiva által magának halhatatlanságot biztosított lublini főrabbi váratlan elhunytá alkalmából az értékes beszámoló újból érdekelni fogja közönségünket.

Hosszú kocsisor kigyózik végig Lublin ódon terein, zsidólakta szegényes utcáin, felfelé a lejtős *Lubartowka* felé. Kíváncsiak tömege a düledező házak alján, tetején szájról-szájra adja tovább a hirt: *a jesivának vendégei vannak*. A kert közepén álló hatemeletes monumentális iskolalaplota homlokzatáról messzire csillog felénk az aranybetűs szoltárig: *„L'chi vonim, sim'u li, jir'asz Hasém alamedchem”* (jertek, fiaim, hallgassatok rám, hadd tanítsalak l'ten félelmére)! Bennünket is, mit fiait fogad és külön vendégszobáiban szállásol el. És már vár is ránk a gazda: az intézet megteremtője, éltetője, lelke: *Ráv Meir Schapira*. Csütörtök este van. 150 tisztán öltözött jesivanövendék fogad bennünket a fényes, kivilágított pompás előadóteremben. *Mincho* után szószékre lép a Mester, a tettgyű és akaratörő megtestesült képe, hogy markáns szóval köszöntön bennünket, az ellen sincs kifogása, hogy közüllünk „laikus testvér” mond válasz-prédikációt. l'tentisztelet végeztével valamennyiünknek sorfalat kell állnunk s növendékek *sólamj dléchem-üdözletét* fogadunk, akik egyenkint eldefilroznak előttünk.

Egyszerre kiürül a tanház és csendben, rendben megteik a földszinti tárgasz étterem, melyben a Mester hétfőn, csütörtökön és szombaton együtt szokott étkezni tanítványaival. Mekkora kitüntetés a bóchernak, milyen fegyelmező eszköze a rebbenek! Hisz meg az ülések rendjét is az asztalnál, a templomban, hetenként sorolász útján változtatják, hogy minden megszokottságból, összejátszásból esetleg származható pajtáskodásnak, kötelességmulasztásnak elejét vegyék. Ez az ifjúság, mely már megrostálva, szellemi és erkölcsi tekintetben megválogatva kerül be ebbe a csodáothonba, tudatában van kivételes helyzetének, megbecsüli magát. Kihallik ez még énekéből is, a „*jesivasz chachmé Lublin*” himnuszából, mely az asztali dalok sorát megnyitja. Büszkén, bátran, dacosan szól patogó ritmusa: német burschenschaftok közt vélnéd magadat. Ismét int a rendező és lágy, nőies

hang csendül meg, hogy zengzetes dallamban énekelje a talmudi szöveget az asztal oltárszerűségéről. Imár szinzsídó a hangulat: Elpusztult a szentély, magunknak, életünknek kell szenteknek lennünk. Így órákig váltakozik dal dallal, szónoklat tóra-magyarázattal, szellemi élvezet asztali gyönyörökkel, míg odakünn a konyhában maga a rebbecen rendelkezik hajnalig és az ablakoknál Lublin népe hallgatózik néma tisztelettel.

A sokszorosított program, mely minden órának megadta a teendőjét, a pénteki nap számára a város nevezetességeinek megtekintését írta elő. Kötelességtudóan elindultunk hát az impozáns *M'haram s M'harsal-szinagógákba*, melyekbe ma csak neológ zsidók járnak, az ősi sírkertbe, melynek feliratait tán csak Balabán tudja már elolvasni. De éreztük szinte, hogy felesleges Lublinban ma régi legendákat hallgatni az elátkozott kolostorról, melynek tornyai a rebbe számára összedőlnek és máig sem építhetők fel, vagy akár ujakat halandósági statisztikáról, mely csak a jesiva alapkövetélenek ünnepén szünetel.

Minek a „zöldesgárus” földalatti pincelyükében keresni Éljöhü próféta nyomait, mikor a csodatevő férflu itt jár közöttünk,

a rabbi, ki nem rombol, hanem épít, kinek lépteit fényes nappal bámulhatjuk? Azt mondják, egy millió embert ismer s mindegyiket megismeri. Évekig járta Európa és Amerika nagyjait, 100.000 dollárt gyűjtött a jesiva felépítésére, berendezésére, 200.000-et üzembentartására. Most áll az erős vár, gondtalanságot biztosító hajléka 200 bóchernak, kiket így „szalonképessé” akar tenni: „elég soká hevert a Tóra és művelője elhanyagolt sarokban”. Személyesen átkutatta a városi archívumokat, hogy régi lengyel királyok egyetemi privilégiumait megszerezze az ő lublini világjesivájának, melynek a legutóbbi napokban is

OKOS ember,
aki FRUTTI-teszik
GYÁRTJA:
Stühmer Frigyes R. T.

50.000 zlotys szubvenciót eszközölt ki a kormánynál. Amint fényes internátusában nem hiányozhatnak a modern technika vívmányai, kezdve a gőz- és zuhanyfürdőkön, egészen a külön szabó- és cipészműhelyig, úgy az élő iskolaszervezetnek is minden ízében modernnek kell lennie.

Schapira főrabbi a született pedagógus, felismerte a szemléltető oktatás értékét és saját utasításai alapján több év munkájával nagy arányokban felépítette a jeruzsálemi templom modelljét, — a jesiva egyik látványosságát — megcsináltatta a rituális fürdők, az állatok lélegző és emésztő szerveinek vázlatos mintáját. A tanítói előadást legnagyobb részt az öntevékenységgel pótolta. A tanulások csak a nagy, közös tanteremben történhetik, hangosan s tagoltan. „Jakob hangja”: estétől-reggelig erős „ör-ségek” tartják fenn a folytonosságot. Dohányozni nem illik, a rabbi is csak purimkor szív el 1—2 szívart, minden alkohol ellenben szigorúan tilos: Lengyelországban egészségi szempontból korszakalkotó intézkedés. A napi egy-órás sétá kötelező. Irott és meg nem írott szabályok ügyelnek a társak egymásközti érintkezésére. A legjobb bócherok esténként kiküldetnek, hogy a város felnőtteinek *siurokat* tartsanak, visszaadván így nagylelkűen a kölcsönt, melyet egykor „napok” vagy egyéb támogatás formájában élveztek. A „*daf jajmi*”, azaz az egész világon egyidőben tanulandó napi „egy lap gemóre”, valamint a Lublinban az egész zsidóság adományából irandó „Világszféra” kifejeleztik az itteni ifjakban a széleskörű érdeklődést, az összességet átfogó *klal*-gondolatot.

Mit nyujtott ezután a **שכח**? Az ünneplés áhitatát, az imádkozás és buvárkodás lelki gyönyörűségét, *jajm sekulaj sabosz-t*, egy napot, mely „egészenében sabosz”. Befejzte pedig a napot és lublini élményünket a kedély és kellem fűszerezte „királynöi lakoma”, mely hajnali négy óra tájban a *bész-hamidrosban* ujjongó tapsok és tombolások közt eljárt körtáncban ért véget. *„Üccü éczó vesszupor!* — tör-jetek csak ránk, tettel, szóval — mindhiába, mert velünk az Ur!” A karzaton, melynek csak kívülről van bejárata és így a város lakosságának van fenntartva, a szombat kimenetele óta százával várták az asszonyok, leányok, gyerekek a színes látványt. Megérte a fáradságot. Reggelre pedig az egyik jiddisch napilap kövér betűkkel hozta a szenzációs riportot: *Professoren und Doktoren tanzen beim מלחמה דמלכה vom Lubliner Raw.*

Kahan-Frankl Samu Palesztinában

Frankl Adolf országos elnök veje, nejevel együtt két hét előtt szentföldi útra indult, a fővárosi orthodoxia szerezencsevívánataival kísérvé. Az arab zendülés hírére pár napra megszakították útjukat s Olaszországban időztek. A nyugtalanság megszűnésével folytatták útjukat s mult szerdán szerencsésen megérkeztek a haifai kikötőbe.

Haza írt levelükben elragadtató hangon számolnak be a megérkezés benyomásairól: A hajóról már megszűről feltűnik a haifai tengerpart, impozáns, grandiózus palotáival. A Karmelen szálló van „Hadar Hakarmel” néven, melynek tulajdonosa egy nagy mártóni orthodox zsidó ember, aki Pinkasz ismert volt bécsi vendéglős veje.

A palesztinai lakosság a gazdasági helyzet újabb fellendülését várja a kikötőtől. Ha közbe nem jöttek volna az arabok sztrájkjával kapcsolatos kilengések s véres tüntetések, akkor a haifai kikötő megnyitását elsőrangú fontosságú eseménynek ünnepelték volna. Egész Európa s Elő-Ázsia kereskedelmére ugyanis rendkívül fontos, hogy

Palesztinának immár elsőrangú kikötője van és a legnagyobb hajók egész a partig hatolhatnak előre, s nincs szükség kis csónakokon való behajózásra.

Négy éven át dolgozott 1000—2000 munkás az óriási művön. A kikötő építését az angol kormány azért faszírozta, mert Mezopotámiából csöveken akarja vezetni a muszoli petróleumvezeték termékeit Haifáig. Ez a csövezeték két év múlva készül el. A haifai kikötőbe toroklik egy tervezett bagdad—haifai vonal és egy most építendő, a pusztán át ve-

zető nagy autót. Mindez a kikötőnek — a Kelet kereskedelmi életére való — nagy fontossága mellett tesz bizonyosságot.

A felavatás alkalmából Londonból a gyarmattügyi miniszter a rádióban beszédet mondott, amelyet a palesztinai rádió közvetített. Beszédében hangsúlyozta, hogy az angol kormány egyformán szolgálja akarja az arab nép és a zsidóság érdekeit. A gyarmattügyi miniszter beszédére a főkormányzó a haifai rádióban tartott beszéddel válaszolt. A főkormányzó a kikötőt, mint Kelet és Nyugat érintkezésének fontos előmozdítóját ünnepelte.

Kahan Frankl Samu még pár hétig marad Palesztinában, az ottani viszonyok tanulmányozása céljából.

Egyéb hírek a Szentföldről

A „Bész Jajséf” jesivából Jeruzsálemből írják nekünk november 10-i kelettel: *Rabbi Joszef Karo* halhatatlan kommentárjának nevét viseli R. Joszef Cz'vi Duschinsky főrabbi tanháza is. A jesivai tanuló ifjak részére a palesztinai kormány 25 bevándorlási certifikátumot engedélyezett. Ezekre csak olyanok tarthatnak igényt, akik már előzőleg tanítványai voltak a huszti főrabbinak. (Ebben az ügyben felvilágosítással szolgál: Kaiser Efrájim úr, Bratislava, Orsolya u. 10.) A jesiván most megkezdtek *B'rochajsz* traktátust. A siürt sok felöltés látogatja. A főrabbi állandóan azt hangsúlyozza, hogy *nem avatkozik semmiféle politikába*, mert az ő célja kizárólag a tanítás, hogy tehetsége szerint megvalósítsa a prófétai ige biztatását: „Ciónból indul ki a Tóra s az Örökkévaló szava Jeruzsálemből.” *Rosenberg Chezkel*

Házasulandók és barmicvók figyelmébe ajánljuk WEISZ PÉTER szövedjét, ahol taliszok gyári árban kaphatók. Budapest, VII., Dob-utca 40.

Neuvirth Testvérek órás és ékszerészek BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brillians, ékszeresek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vétel. Saját műhely. Brillians, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Mennyiből lehet Palesztinában megélni?

A háztartás büdzséjében legnagyobb tétel a lakás. Átlagban minden üres szobát két fontért lehet kiadni. Ez pillanatnyilag Tel-Avivban az átlagár. Haifában, Jeruzsálemben és a kolóniákban a lakbér valamivel alacsonyabb. Butorozott szoba nagyon kevés van. Legnagyobb részét üres szobákat adnak bérbe, amelybe a lakó szerzi be a legszükségesebb butorokat. Az ellátásra rendes polgári étkezés mellett mindenféle luksusz igény nélkül személynként és havonként három fontot lehet számítani. Egy négytagú család ellátására körülbelül a következő költségek szükségesek: egy háromszobás lakás 5—6 font, négy személy ellátása fűtéssel és mosással együtt 10 font. Ehez jön még adó és világítás, amelyek kb. egy fontba kerülnek. A ruházatkodás és mellékes kiadásokkal együtt egy középpolgári négytagú család megélhetéséhez havonként 20 font szükséges. Ezzel szemben azok, akiknek kevesebb jövedelmük van mint fentvázolt költségvetés, bizonyos megszorításokkal szintén meg tudnak élni. A munkásszervezetek hivatalos statisztikát állítottak össze, amelyben átlag 7½ fontban számítja egy ember megélhetési költségeit havonta. Egy család polgári megélhetéséhez havi 15 font szükséges (kb. 300 pengő).

Tojástermelő farmok

Haifából jelentik: A palesztinai zsidók évenként százezer tojást fogyasztanak, de a zsidó mezőgazdaság csak ennek a tízedrészét tudja produkálni. Palesztina éppen ezért évenként negyedmillió fontért importál tojást. Ez indította egy *Manilov* nevű amerikai zsidót, hogy propagandát csináljon egy nagy letelepítési akciónak. Pénzt akar összehozni ezer zsidó — tyúktenyésztéssel foglalkozó — család letelepedésére. Minden család ezer darab baromfit gondolna. A letelepítéshez tartoznék egy közös kikötő gépezet és értékesítési szövetkezet.

Felhívás!

„Az Örök Tűz” című, a *Dubnói Magid* példázatait tartalmazó, magyar nyelven megjelent könyvem folytatását, heti szidrák szerinti beosztással, havonként megjelenő füzetekben szándékozom kiadni. Előfizetési árak: 6 füzet 2 pengő, 12 füzet 4 pengő. Felkérem mindazokat, akik a „*Dubnói Magid*” z. c. 1. népszerű példázatai és beszédei iránt érdeklődnek, hogy előfizetési szándékukat sürgősen közölni sziveskedjenek!

Stein Áron, Sárvár.

Gesetner Imre [Amrom] Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertervezőtag. *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brillians-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása.* Kívánatra választékok küld.

Gömbös Gyula a vallási jelszavak ellen

Vasárnap folyt le a Nemzeti Egyesség Pártjának budapesti zászlóbon-tása. Óriási tömeg vett részt a nagygyűlésen, hogy meghallgassa *Gömbös Gyula* miniszterelnök beszédét, aki többek között a következőket mondta:

— Vannak olyanok is a fővárosban, akik vallási jelszavakkal játszanak. (Le velük! — kiáltja a tömeg.) **Egyikünk sem tehet arról, hogy katolikus vagy protestáns magyarnak született. Eltekintve attól, hogy törvényelnök is az én álláspontom mellett szólnak, sohasem nézheti azt egy nemzet, hogy ki milyen templomban imádkozik, hanem csak azt, hogy mennyire it'entfő és főként hogy mennyi értéket jelent személyében nemzetének.** Nem szeretek külföldi példákra hivat-

kozni, nagyon érdekes azonban, hogy a hatvanötmillió, hatalmas protestáns Németország nem kutatja azt hogy vezére, a birodalmi kancellár katolikus-e vagy protestáns, hanem egyszerűen azt nézi csak, hogy a német nemzetet előrevizsi a történelem útján.

— Nálunk Magyarországon pedig — és ezt ne tévesszük szem elől, — a nemzet tagja minden magyar ember: akár katolikus, akár protestáns, akár pedig zsidó. (Éljenzés.) Az élet önmagától ki-küszöböll a felekezeti különbségeket és helyreállítja a helyes arányt az egyes felekezetek között. Aki tehát ezzel a jelszóval házal az belsmeri hogy gyenge poltkus, mert nem ismeri fel a nemzet nagy és örök érdekeit, s ugy látszik, vannak akik nem tudnak másként érvénye-

sülni csak ennek a felekezeti jelszónak hangoztatásával és kiélezésével.

— **Testvérek!** A magyar nem ér ma rá vitatkozni arról, hogy Luther forradalmár volt-e, vagy sem, négyszáz esztendő mult el azóta és ma Magyarországnak más problémái vannak. A mindennapi kenyér a megélhetés azok a nagy kérdések, amelyek e pillanatban nemzetközileg is időszerűek, az, hogy miként helyezzük el fiatalágunkat. (Viharos éljenzés.) A legnagyobb tisztelettel vagyunk minden katolikus gondolat de ugyanugy másvallású gondolat iránt is, és ha már széttagolt bennünket vallásilag az 't'eni gondviselés, annál inkább szükségünk van arra, hogy mi ledöntsük az egymás között lévő választalakat és teljes egységben forrjunk össze. (Éljenzés)

A Chaszam Szajfer győzött...

Rabbi Méir Schapira lublini főrabiról, a nagyhírű világjesiva megal-kotójáról, oly hirtelenül történt elhunytá alkalmából még mindig közölnék a világ zsidó lapjai jellemző apróságokat. Az elhunyt főrabbi egész gondolatmenetére jellemző az a hírlapi cikk, amelyet 1924-ben írt, miután Pozsonyban keresztül Prágába érkezett, s onnan tovább utazott a jesivája érdekében Párizsba.

A cikkben „Prága és Pozsony” cím alatt két irányt jelöl meg a zsidóságban. Prága jelenti a modern kor jelszavai előtt való meghódolást vallási ügyekben, Pozsony pedig jelképezi a meg nem alkuvást. Mit látunk ennek következtében?

Pozsonyban a szellemi élet mindvégig élénk marad. Mindenki tudja, hogy a „*Maharam Barby*” egy-egy „kase”-jára hatvan évvel később mit felelt a Chaszam Szajfer, az utódja a pozsonyi rabbiszékben. Az egész orthodoxiában ismerik a *Rabbi Mesilem Tysmenicz* pozsonyi főrabbi nevét. Az ő tradíciójuk még mindig él.

Ezzel szemben mi van Prágában? Délután kettőkor beülök Pozsonyban a gyorsba és 9-kor Prágában vagyok. Természetesen meg akarom nézni a zsidó Prágát. Azt a feleletet kapom, hogy másnap reggel nyolc órakor bemutatják majd a zsidó Prágát. Másnap tényleg megjelent valaki és elvezet az egyik temetőbe, ahol a „Hoher Rabbi Löw” fekszik, majd egy másik temetőbe, ahol a „*Najdo Bijehüdó*” talált nyughelyre, azután elvezetnek

az öreg, félig üres „Alt-Neu templomhoz”. És hogy ha kérdezed, hol van az élő zsidó Prága, akkor szorgos kutatás után megtudod, hogy 35 ezer lélek közül csak 160 folytat rituális életmódot. Kisérőd látja a szomorú arcod, s azért vigasztalásul bemutatja neked a prágai toronyórát, héberbetűs lapjával. S valóban az ember itt látja a zsidó Prága igazi arcát: az óra zsidó módra mutat, de az élet már zsidótlán.

A megdicsőült főrabbi ezzel fejezte be elmefuttatását: *Pozsony és Prága közötti versenyben Pozsony, a Chaszam Szajfer győzött!*

Kiássák a legrégibb európai gettót

Olasz lapok jelentése szerint: Corrado Ricciné, a római egyetem világhírű régésztanárának vezetésével a régi zsidó gettó területén ásások folynak és alig mulik el nap, hogy valami meglepő leletre ne bukkannának. Az ásások és építkezések iránya a Vesteá-templomtól kiindulva balad a Ponte Garibaldi felé. Ezen a részen volt valaha Róma gettója. Mint a világ valamennyi gettója, úgy ez is a város legegésztelenebb része; szűk utcák, nyomorúságos házak, sőt udvarok és levegőtlen lakások labirintusa.

Róma kormányzósága már régebben

KOHN DEZSŐ
„UNIVERSAL”
KÖNYVKÖTÉSZETE
BUDAPEST, KIRÁLY U 32

elhatározta, hogy a Tiberisz balparti, régi részén lévő házakat, melyek elcsúfítják a szépen kiépülő folyópartot, a műemlékek épségben tartásával lebontatja. A munkálatok már meg is kezdődtek és alig vágott bele a csákány az első százados ház falába már érdekes dolgok kerültek napfényre.

Faragott kövek, rajtuk ótágú gyertyatartót ábrázoló domborművek, ótágú csillagokkal díszített zárókövek, héberbetűs vésett felirások: a cézárkori Róma kétezeréves maradványai.

Az első sikereken felbuzdulva, most már több irányba kiterjesztették az ásásokat, egyúttal azonban hivatalosan megindították a kutatásokat a római gettó történetére vonatkozóan.

Történeti adatok bizonyítják, hogy Augustus császár zsidó kereskedőket hívott Rómába és ezeket a Tiberisz melletti (akkoriban legkülsőbb) városrészen telepítette le. A római uralkodók alatt jó sorsuk volt a zsidóknak. Szinte önálló állam voltak az államban, és még Tiberius, Caligula és Claudius idegenüldözései közben sem bántották őket. A legújabb kutatások szerint Nero főprotektora lett a zsidóknak és második felesége, Poppea Sabina zsidó hitre tért. Ebben az időben a római zsidók száma meghaladta a harmincezeret. Jeruzsálem pusztulása után azonban egyre rosszabb lett a sorsuk és Domitianus, Nerva, Trajanus, majd Hadrianus egyre jobban megnyírta jogaikat.

A talmud jelentése szerint volt tanláruk kiváló tudósok is kikerültek be-őle, mint *Rabbi Massjo ben Chóros*, egy *Todosz* nevű orvost is említ a talmud. Ha a gettót kiássák, akkor a római ókori zsidók mindennapi életéről is napvilágra kerülhetnek érdekes adatok.

A dvinszki gaon unokaöccsének karrierje a királyi udvarig

(Saját tudósítónktól.) A nemrégiben elhunyt Fejszal királynak, aki tudvalevőleg az angolok jóvoltából Irak uralkodója lett, benső tanácsosa és orvosa egy dr. Makovski nevű ember volt, aki uralkodóját olyan irányban befolyásolta, hogy országában a zsidók ellen ne tájron túlkapásokat és jogtalanságokat. Az udvari orvos most elmondotta életétörténetét, amely egy csakis a világháború következtében szétzilált helyzetből megmagyarázható zsidó sorozat tár ki. Makovski Bialisztokban született, nagybátyja a híres dvinszki főrabbi volt. A jesiva mellett orvosi tudományokat folytatott, 1918-ban Denikín fehér generálisnak a hadseregébe került, majd amikor ezt a hadsereget a bolsevisták szétzúzták, Egyiptomba menekült, ott az alexandriai zsidók által megszervezett segélykísérlet keretében tevékenykedett Később Kairóban működött egy szanatóriumban és egy alkalomból egy páciens bucsuzásakor kijelentette, hogy számíthat rá mindenkor. Ő nem igen törődött az egész dologgal, de egy pár hónappal később felhívták az egyiptomi miniszterelnökségre és közölték vele, hogy az egyiptomi kormányzat kívánja, hogy engedelmessédjék az akkor az angolok által Hedzsasz (Arabia) királyává megített Husszein kérésének és annak székvárosába, Dzseddába menjen el orvosnak. 1920-ban oda költözött és ott tudta meg, hogy az a páciens, aki oly szívélyesen bucsuzott tőle, a királynak veje volt és ő irányította a király figyelmét őreá, amikor orvosválasztásról volt szó.

A királyi udvarban nagy tekintélyre tett szert, különösen amikor a királlyal folytatott egy beszélgetésben megállapította, hogy a dzseddai vízvezeték vize,

amely miatt az egész lakosság panaszkodott, valószínűleg azért olyan keserű, mert a csövek nincsenek tisztán tartva. Miután utána jártak a dolognak, kiderült, hogy igaza volt s a csövek tisztítása után meg is javult az ivóvíz minősége. Husszein mindenben kikérte tanácsát. A király nyári tartózkodására a Mekka mögötti Taib városkába vonult, orvosát is odarendelte. De akkor felmerült az a kérdés, hogy a zsidó orvos, akinek Mekkába az arabok szent területére lépni nem szabad, miképpen látogathatja meg az uralkodóját. A kérdést úgy oldották meg, hogy Makovski a székvárosból a nyaralóba való utat mindig repülőgépen tette meg.

Husszein elvesztette nemsokára királyságát és udvari orvosa, Irak uralkodójának: Fejszal királynak szolgálatába lépett és mellette működött egészen annak elhuntyáig.

A legsötétebb középkorból

A mai német birodalom megalapítója Nagy Károly császár volt. Einhardus püspök (770—840) „Évkönyvek” (Annala) című latin krónikájában évek szerint csoportosítja a nagy uralkodó alatt történt eseteket.

801-ről a következőket említi: Négy évvel ezelőtt a perzsák királyához, a császár Landfried és Siegmund követével együtt — akik gazdag ajándékokat vittek — Izsák zsidó is útjára indult. Langfried és Siegmund az uton meghaltak. Az év októberében

Izsák zsidó Afrikából elefánttal viszsza jött és Specia öblében Porto Venereben időzik, a nagy hó miatt nem tud az Alpepeken átkelni, azért Vercelliben telel.

A 802-ik évről ez a bejegyzés foglaltatik: Julius 20-án megérkezett Izsák az elefánttal, amelynek a neve Abulábász és a többi ajándékokkal, amelyeket a perza király küldött.

Nagy Károly utódja Jámbor Lajos, 820 körül a következő rendeletet adja ki két zsidóról:

— Az összes püspököknek, apátoknak grófoknak, vámosoknak, összes követeinknek és híveinknek tudtára adjuk, hogy Rabbi Domatus s unokaöccsét Sámuelet oltalmunk alá fogadtuk. Ezért adjuk ki a jelenlegi okiratot, hogy nevezett hébereket senki ne zavarja, nem kell vámot fizetniük, sem legelési díjat, sem kapupénzt, sem hídvádot. Megengedjük nekik, hogy kereskedést üzhessenek. Megengedtetik nekik törvényeik szerint élni és keresztényeket szegődtetni munkájukhoz, kivéve vasárnapra és ünnepnapra. Külföldi rabszolgákat vásárolhatnak és eladhatják. Ha kereszténnyel perük van, akkor három keresztény és három héber tanút hozzon a pereskedő kereszténnyel. Senkinek sem szabad rabszolgáikat rábeszélni, hogy felvegyék a kereszténységet, hogy ezáltal megszabaduljanak. Mivelhogy nevezett hébereket pártfogásunk alá vettük, mindenki, aki őket megöli, vagy megölessükre csábít, 10 font aranyat fizessen kincstárunknak. Nem szabad nevezetteket sem tűzpróbára, sem a forró víz próbájára vonni, sem botbüntetésben részesíteni.

A legsötétebb középkor e dokumentumai a zsidót, mint diplomáciai ügyvivőt, mint privilegizált, fejedelemség védelem alatt álló polgárt mutatják be.

Bekövetkezett a felvilágosult ujkor, de milyen messze vannak most a német zsidók ettől a legsötétebb középkortól.

„ÉS IZRÁEL GYERMEKEI ETTÉK A MANNÁT”
Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság hecsherével van ellátva. Gyártja: **FODOR JAKAB ÉS TSA,** BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17. Kapható minden fűszerüzletben.

„MANNA”

Divatos, izléses **parókák** hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

A német helyzet

A birodalmi választás körül - Zsidó nem lehet többé orvos - Külföldi propaganda - Összeül a menekültek segélybizottsága

Vasárnap november 12-én a német zsidóság nagy lelki dilemmában volt. Szavazni kellett Hitler külpolitikája ügyében. A német zsidók birodalmi képviselői felhívást bocsátott a német zsidókhoz, hogy adják le szavazatukat Németország külpolitikai egyenjogúsága érdekében a kormány mellett. A kiáltvány azzal végződött: „Mindazok ellenére, amin keresztülmennünk, a német zsidók csak igen-nel szavazhatnak.” A német zsidók szervezete kijelentette, hogy a kormánykörök súlyt helyeznek a zsidók szavazataira. A választási beszédek azonban e tekintetben semmiféle illúzióra nem engednek következtetni. Így pl. Hitler Weimarban tartott beszédében azt mondta, hogy nagy meglepéssel hallotta, hogy hatvanöt ezer zsidó menekült el Németországból és ez a szám remélhetőleg — még jelentékenyen emelkedni fog. Németország politikájának intézője, az ismert Alfred Rosenberg pedig egész brutálisan kijelentette, hogy a zsidóknak még kisebbségi joguk sincsen. Erről csak akkor lenne szó, ha elhatároznák magukat arra, hogy Németország egy területén lakniának elkülönítve. Ez a beállítás annál gonoszabb, mert hisz épen a németek vannak szétszórva az egész világon és különféle országokban egy-egy kis szigetet alkotnak.

A legsötétebb középkorban királyok s pápák tartottak zsidó orvosokat. Ezt a középkori állapotot megszünteti a „felvilágosodott” újkor német rendszere. A porosz miniszterium rendelete szerint zsidó többé nem kaphat orvosi diplomát és csak akkor nyerheti el a doktori titulust, ha előzőleg lemond német állampolgárságáról.

A hitlerizmus nem elégszik meg a németországi jogfosztásokkal, hanem külföldi propagandát folytat a hitlerizmus mellett a legkényelmesebb úton, véres antisemitizmus hirdetésével. Így például millió példányokban küldik szét ingyen a „Nationalsozialistische Weltpost” című újságot. Samuel Untermyer amerikai képviselő azt állítja, hogy a német kormány 10 millió márkát szán az amerikai propaganda részére. Az amerikai szenátus bevándorló bizottságának elnöke Dickstein szerint, két év óta a nagyobb német hajó-

társaságok finanszírozták a hitlerizmust. Ezeknek a német hajóstársaságoknak hajói most üresen közlekednek Amerika és Hamburg között. — A hitlerista propaganda csápjai egész Délafrikáig jutottak és ott most mozgalom indult meg, hogy ezt a mozgalmat törvénytelennek és tiltottnak jelentsék ki.

Genfben jelentik: November 18-án összeül Lausanneban a németországi zsidó menekültek népszövetségi segélybizottságának igazgatótanácsa. James MacDonald, a segélyakció népszövetségi főbiztos, aki az utóbbi heteket Németországban töltötte, hogy tanulmányozza a zsidóság helyzetét, kedden megérkezett Genfbe és felkérte a Népszövetség főtitkári hivatalát a segélybizottság igazgatótanácsának összehívására. Kedden délután már szét is mentek a meghívók.

A londoni segélykonferenciáról

A londoni segélykonferencián, amely a németországi zsidók helyzetével foglalkozott, következő bizottságokat alakították: 1. A német zsidók palesztinai telepítése. 2. Szegény kivándorlók támogatása produktív pályára való elhelyezkedésükig más országokban. 3. A Németországban maradtak támogatása és foglalkozási átcsoportosítása. 4. Akadémiai pályákon levő kivándorlók segélyezése.

A konferencia arra az álláspontra helyezkedett, hogy a mai viszonyok szerint, sajnos, a német zsidóság zömének mégis csak Németországban kell maradnia. Így tehát segélyezni kell elsősorban az intézményeket, a hitközségeket, iskolákat, szociális intézményeket, mert enélkül az egész német zsidó közélet összeomlik. Az emigráció kérdését a konferencia igen he-

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legujabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

WEISZ MÓR Orth. **כשר** kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob ucca 22. — Telefon: 4-3-65.
Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levégő”-kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

lyesen legfőbb feladatának tekintette. Elsősorban keres kivándorlási területet, támogatja a kivándorlókat és különösen arra törekszik, hogy a kivándorló ifjúság produktív pályára menjen. A bizottság óvja az embereket a tervszerűtlen és megfontolatlan kivándorlástól. Akinek nincs elegendő vagyona, vagy gazdasági lehetősége, azt a németországi kirendeltségek nem fogják segélyre ajánlani. A német ifjúság átrétegződéséről gondoskodni fognak, úgy hogy Németországon kívül föllátnak a kivándorló ifjúság részére ilyen intézményeket.

Tipikus amerikai eset

— A gyászhat mint életmentő. —
Newyorkból jelentik: Érdekes dologról beszélnek városzerte. Arról van szó, hogy egy léha erkölcsű zsidó ember a villanszéken való kivégzéstől megmenekült csak azért, mert anyja elhalálása után megtartotta a síró-t, a hétnapos gyászt. Ugy kezdődött az ügy, hogy egy nőt meggyilkoltak a város igen hírhedt részében, s amikor az áldozat feljegyzéseiben lapozgattak, megtalálták sokszor említve az illető zsidóember nevét; tanu is akadt rá, hogy ő volt a gyilkos. Így azután a gyilkosság vádjával terhelten jelent meg a bíróság előtt. A védelem eleinte igen nehéznek látszott, mert a gyilkosok egyre súlyosabbak lettek. Egyszerre azt kérde a védőügyvéd a védencétől:

— Miért visel Ön gyászszalagot?
— Anyám utáni gyászévben vagyok.
— És mikor halt meg az anyja?
A vádlott megjelölte a napot és kiderült, hogy a haláleset a gyilkosság előtti ötödik napon történt.
— Megtartotta az előírt gyásznapot? — kérde az ügyvéd.
— Nem vagyok ugyan vallásos zsidó, de a gyászhatet megtartottam.
— Be tudja ezt bizonyítani?
— A gyászhaten minden nap tíz ember volt nálam imádkozni.
— Tudja ezeknek a neveit?
Egynéhányan a nevé megemléttete, amire azután drámai gyorsasággal pergett le a fordulat: beidéztek a minjonembereket és megállapították, hogy a vádlott igazat mondott és így teljes alibit bizonyított. Anyja után tartott síró mentette meg életét.

A megtérés sohasem késő

Elbeszélés az 50-es évekből, Lehmann nyomán

A nagyhercegség székhelyén B. városban Wolfsohn bankárnak van a legszebb palotája. Csak a mult hónapokban építette és még mindig csodájára járnak az emberek. Ilyenkor elmondják a bámulók: milyen ügyes és szerencsés kezű ember ez a Wolfsohn, amihez hozzányul arannyá válik, nem csoda, hogy még a nagyherceg is vele bonyolítja le gazdasági ügyeit. Egész biztos, mondják, hogy nemsokára nemességet kap, vagy valamilyen más kitüntetést. Hogy tündöklése az udvari emberek sorában ne okozzon irigységet, lehetőleg arra igyekeznek, hogy szívességekkel, kölcsönökkel, ajándékokkal lekenyerezzék az összes hivatalnokokat. Szeretik is az udvar körében, együtt mulatozik a tisztviselőkkel, sőt résztvesz összes — nem épen erkölcsösnek mondható — üzemekben is. Emiatt a ragyogó palota belsejében igen sokszor szomorú hangulat uralkodik. Neje Augustya, finom lelkületű, aki nem ismeri a társadalmi erkölcsnek ama laza felfogását, hogy a férfinak mindenféle kicsapongás meg van engedve. Valahányszor fülébe jut ilyesmi az asszonynak, akkor hangos jelenetek folynak le a palotában. A férj az ilyen szemrehányásokat, hol vállvonogatással, hol brutalitással, vagy arcátlan tagadással fogadja. Sok baj van azzal is, hogy az asszony nem akar a kóser háztartás dolgában változtatni, amiért a férje állandóan gunyolja maradiságát, középkoriasságát és igen gyakran fordul elő, hogy mulató kompánia gyűlik össze a házban a ház úrnője pedig egyáltalában nem vesz részt az étkezésben, nem nyúl az ételhez, csak ül az asztalfőn.

Pár hónappal ezelőtt Hamburgban volt a bankár és ott résztvett a hamburgi reformtemplomban egy vasárnapi istentiszteleten. Roppantul megtetszett neki ez az extravagancia és azt hangoztatta, ezek az igazi modern emberek: hajadon fővel imádkoznak, a templomban csak német szó hallatszik, a héber száműzve, az orgona szépen játszik, férfiak és nők együtt vannak. Fejébe vette, hogy ezt keresztyül erőszakolja az ő községében is. Azt hitte, hogy neki mindent szabad. Kezdte ilyen értelemben molesztálni az öreg, erélyes ellentállásra képtelen rabbit. Volt a községben egy konzervatív frakció is, amelynek élén feleségének rokona Ruhdorf Simon s fia Naftali áll, Wolfsohn elhatározta, hogy eltiporja őket.

Most is szikrázó szemekkel beszél gyönyörű szalonjában a vértanúságot szenvedő feleségével, ütögeti az asztalt és azt mondja:

— Beszélhetsz akármit, ma estére társaság lesz nálam, az összes ételeket megrendeltem az udvari szakácsnál, ha nem akarsz, ne egyél, de ott kell lenned és ne csinálj nekem elmaradottsággal, erkölcs-csöszsi hajlamaiddal komplikációkat és ne akadályozd meg karrieremet, amely egyszerűen karrierjét jelenti a mi fiunknak és leányunknak.

Estefelől egymásután gördültek a díszhintók a Wolfsohn-palota elé, amely tündéres kivilágításával, pompás látványt nyújtott. A vendégeket a délszaki növényekkel díszített pompás előcsarnokban maga a házigazda fogadta és ezüst gyertyatartókat kézben vivő szolgálók kísérték fel a nehéz perzsa szőnyegekkel letakart lépcsőkön az elsőemeleti nagy szalonba.

Amikor a társaság együtt volt, a házigazda bement üdvözölte őket s kimenté nejét, ki rendelkezései közben kissé rosszul lett — mondotta —, azóta azonban már is-

mét jól van, mit megjelenésével fog bizonyítani. A vendégsereg sietett az asztal örömeinek hódolni.

Nemsokára megjelent Wolfsohnné is, a kiállott izgalmak következtében még kissé halványan, de mégis nyugodtan és barátságosan.

A vacsora rendkívüli volt. Ami jó és drága csak létezik, minden található volt az asztalon. Nemhiába járult az egész földkerekség a pompás fogások létrejöttéhez. Szőlő Spanyolországból, madarak Kelet-Indiából, libamájpástétom Brüsszelből, a legjobb tengeri halak Amsterdamból, osztrigák Norvégiából, a legkitűnőbb rajnamelléki, valamint olasz és magyar borok. A pezsgő patakokban folyt és a vendégek hangulata is lelkes volt.

A háziúr fesztelen jókedv által igyekezett belső igaztottságát leküzdeni, a háziasszony azonban nyugodtan és csendesen elmerengve ült helyén, indulat nélkül nehezen féltette.

Midőn a vendégek jóllakottan asztalt bontottak, bevonultak a középső szalonba, hol mint jelezve volt, élőkép kerülnek bemutatásra.

A függöny nemsokára felemelkedett és látható lett egy csoport a „Velencei kalmár” című szindarabból. Az előtérben volt Lorenzo, a léha olasz uracs, amint a szép zsidónőt Jessikát elrabolja. Közvetlen utána érkezik haza az elrabolt leány atyja, Shylok. Leányát már nem találja, — eltűnt — és vele együtt tűntek el aranyai és drága gyémántjai. Isserlohn úr alakította a „zsidót”, keleties pazar ruházatban, élénk arckifejezésével és vonásainak hírségével, melyről ijedség és fájdalom élethűen tükröződik vissza. Csaknem hallani vélték a költő szavait is: „Leányom, — és aranyaim, — oh leányom! Jogot és igazságot! Oh leányom és aranyaim! Egy zsák, két zsák, mindkettő lepecsételve, telve arannyal, dupla arannyal, meg az ékszerek, elrabolva leányom által, két kő, — két ragyogó és értékes kő, elrabolva leányom által! Oh hatóságok, kerítések elő leányomat! Mert hiszen nála vannak aranyaim és gyémántjaim.” Körben álltak körül rabszolgák és a nép, kik a szerencsétlen apát, kárörömtől vigyorgó ábrázattal gúnyolták.

A kép nagy tetszést aratott, és lelkesen megtapsolták. Midőn a függöny legördült, hogy a következő képet előkészítsék, odalép Glogau kereskedelmi tanácsos a háziúrhoz, — mondván:

— Kedves Wolfsohn, mégis kissé különösnek találom, hogy épen zsidó házban ilyen természetű és tárgyú képek kerülnek bemutatásra. Őszintén szólva: Shakespearenek sokkal nagyobb tisztelője lennék, ha a „Velencei kalmár”-t egyáltalán meg sem írja.

— Én meg csodálkozásomnak kell, hogy kifejezést adjak, az Ön korlátolt és előítéletekkel telt nézetein, — felel Wolfsohn... Épen azzal, hogy őseink gyöngéit ostromozzuk, bizonyítjuk, hogy a multtal teljesen szakítottunk, hogy azokkal a zsidókkal, kiket Shakespeare oly mesterien vázol, többé semmi közünk. Hogy is mondja Shylok: „Vásárolk maguktól, eladok maguknak, beszélgetek magukkal, sétálok magukkal, s ami egyéb csak tesz, de nem eszem, nem iszom és nem imádkozom magukkal.” — Nos, kedves Tanácsos úr, én, valamint Ön, és a többi felvilágosodott hitsorsosaim is eszünk, iszunk, és ha kell együtt is imádkozunk keresztyén polgártársainkkal! Nem, kedves Tanácsos úr, mi csak akkor leszünk teljesen egyenjogúsítva, ha a zsidó önértéket, mely fájdalommal okoz, ha támadnak bennünket — teljesen elvetjük magunktól. S csak azért is, hogy megmutassuk, hogy mi őseink gyöngéit már nem örököljük, hoztattam ezt a képet házamban a nyilvánosság elé.

— Szép, igen szép! — mondá von Liening helytartó. Ez kitűnő gondolat, Wolfsohn úr! Az eszme új, s nekem nagyon tetszik. A legközelebbi udvari bál alkalmával igyekeznem fogom mindezt Őfelségének tudomására juttatni. Ilyen férfiakat, mint Ön, kitüntetésben kell részesíteni.

Von Liening, a dúsgazdag házigazda sokatmondó és fölötté hálás tekintetével találkozott.

A függöny ismét fölemelkedett. A második kép, szintén egy részlet Shakespeare ugyanazon drámájából, a törvényszéki jelenet. Antonio nemes vonásai. Bassanio finom tartása, a „Doge” Porcia és a többi keresztyének előnyös jellemzése, teljesen elűtött a zsidó rongyos és züllött külsejétől, kinek „ördögi vágyát” Porcia „szellemes ötlete” teljesen megsemmisítette. Ez a kép is tetszett.

Midőn a függönyt ismét lebecsátották, megszólalt dr. Márkus fiatal ügyvéd:

— Részemről, Wolfsohn úr, ez a jelenet sem való ide, mert hisz a történet ép fordítva történt.

— Hogy érti ezt ügyvéd úr — kérde Schwertglanz tábornok.

A vérfoltos Vanka

— Ukrajnai legenda —

Anno 1546. Ksileviben vérváddal vádolták a zsidókat.

Fekete Vanka tanúságot tett a főbíró előtt, hogy ő „látta”, mikor Jakab templomisztogató megölt egy keresztyén gyermeket és vérével felfogta egy üveg-edénybe...

És a főbíró ítélkezett. Az egész falu zsidóit ki kell irtani.

Sírás-rívás volt a zsidó házakban. Mint sötét árnyékok lopóztak a férfiak este a templomba és imák szavai egyesültek. Hajnaltájban a férfiak elszédtek, összeszedték családjaikat és úgy tértek vissza.

A reggeli órákban már hallatszott a parasztok fegyverkezése. Minden csörrenésre összerendeztek és az I'ten és embertől megvetett páriák egy-egy sarokba húzódtak. Csend, nagy csend volt a templomban. Minék is zavarják. Ők már mindent elvégeztek, elmondták utolsó imájukat az életben. Bucsztak az élettől, mely számukra oly végtelen kevés örömet termelt. Csak néhány lányka nem tudta kelébe rejteni felindulását. Kibontott hájába temette arcát és sirt...

Egy öreg zsidó lakott a falu végén. Száz évesnél is idősebb volt már. Testvérei sohse látták, mert örökké bent volt szobájában s még öregségében is friss elméjével szent ígétet tanult szüntelenül és elmélyedt nagy emberek tanaiban. Most, ahogy meghallotta a rettenetes hírt, meg se lepődött. Ő tudta, hogy ennek így kellett lenni. Csendesen a sarokba húzódtott és imádkozni kezdett. Imájában egyesült lelke I'tennel...

— Ezen egész történet, — felelte az ügyvéd — épen ellenkezőleg történt, mint ahogy azt a költő leírta. A pénz kikölcsönzője ugyanis egy római keresztyén volt, az elfogadvány kiállítója egy odaváló zsidó. A keresztyén akart a zsidóból egy fél font húst kivágni. A bíró, ki a bölcs ítéletet hozta, nem volt más, mint V. Sixtus pápa. A történet ilyen formában való leírásával a költő kevés sikert ért volna el, s így átfordította a lapot az ellenkező oldalára. Különben is, mi zsidók ezen drámában a legnagyobb mértékben helytelenül vagyunk jellemezve. Shakespeare nem tapasztalatlán ismerte a zsidókat, mert hiszen az ő idejében Angolországban nem lakhatott zsidó. A nagy költő pedig hazáját tudvalevőleg soha sem hagyta el. Olyan zsidók, mint Shylok és Jessika soha nem léteztek. Zsidó a keresztyént soha nem gyűlölte, soha rajta boszszut nem állott, sőt erre még nem is gondolt. Őseink, mindazon üldöztetést és szenvedést, melyekből nekik oly bőven kijutott, I'ten büntetésének, elnyomóikat I'ten esz-
közöinek tekintették.

(Folyt. köv.)

életben közülük Fekete Vanka. Ő életben fog maradni, ha majd nem is akar. Életben marad, de homlokán szégyenbélyeget fog viselni. Véres folt lesz rajta. És semmi hatalom itt a földön nem mossa azt le róla és ivadékaikról.

Ebén a pillanatban nagyot ütöttek az ajtóra, mely sarkostól befordult Vad. vérszomjas ember-állatok az ajtóban. Fekete Vanka az élükön. Zsidok! Halj meg!” — ordította és elkezdte az öldöklést. Ami aztán ott történt leírhatatlan. Összeszorított ajkak mentek a falába. Ha némelyik mégis felzokogott, fiatal gyermeke fáj neki, melyhez eddig oly szép reményeket fűzött.

A véres könnyek bizonyosan megindították az angyalokat, mert — a falubeliek úgy beszélték — az égből sírást hallottak.

És úgy történt, ahogy az agg mondta.

A nap körülforogta egyszer a földet. Ősz lett s mikorára lehullott a nagy fehér takaró, a hó kihalt az egész falu pestis... Csak a Fekete Vanka maradt életben. Ott maradt a faluban egyedül örök szégyenével: homlokán a vérfolttal

Goldstein Mór

Első forrásból kaphat
ezüst tórafelszere-
lést, szédertálat,
gyertyatartót meno-
rát, arany, ezüst és bril-
liáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerészsnél.

Saját üzem.

Szombaton zárva.

Gyári árak

Budapest, VII., Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

A nagyvilágból

Zsidók karrierjei

Mussolini Trieszt polgármesterévé a volt hitk elnököt, *Enrico Salemet* nevezte ki. — Az új francia miniszteriumban a kereskedelmi hajózás minisztere: *Jaques Stern* a zsidó felekezethez tartozik. — A délafrikai *Kap* város (Captown) polgármesterévé nagy ünnepek között megválasztották *Louis Grandert*, aki az oroszországi *Bialystok*-ból származik.

Zsidó vértanuság Oroszországban

A vilnai rabbinátushoz érkezett jelentések szerint Szovjetországban három évi fogságra és messze szibériai tájakra való száműzésre ítélték 16 zsidót, közöttük 4 rabbist, mert engedély nélkül átlépték az orosz határt, hogy Palesztinába vándoroljanak — Leningrádban a börtönben meghalt *Lazarev* Simon rabbi, aki több év óta börtönben sínylődik, mert „vallási propagandát” folytatott.

Halálesetek

Kréta szigetének főrabija Evlagon, a múlt héten elhunyt. Az összes görög hatóságok képviseltették magukat a temetésén. — Párizsban elhunyt dr. Motzkin Leó cionista vezérérő, aki a legutóbbi időben a kisebbség jogaiért küzdő liga vezetőségében jelentős szerepet vitt. A liga vezetőségéből visszalépett, miután a legutóbbi konferencia alkalmával a német befolyás alatt álló delegátusok nem akarták a hitlerizmus elleni tiltakozást kimondani.

Rabbelkeltetés Fiumében

Fiuméből jelentik a *Zsidó Ujság*-nak: A frankfurti jesiva vezetője dr. Breuer József tudvalevőleg elfogadta a fiúmei orth. hitközség meghívását s ott akar jesivát felállítani. Dr. Breuert Fiumében nagy ünnepélyességgel iktatták be, Triesztbe elébe utazott a hitközség küldöttsége. Fiumében a templom bejáratánál Einhorn előljáró üdvözölte az új főrabbit és hangsúlyozta, hogy az olasz kormánykörök szívesen látják az ő le-

telepedését. Utána az ifjúság nevében Kugler Artur köszöntötte. A templomban az új főrabbi nagy székfoglalót tartott, melyben kifejtette, hogy főfeladatának tartja jesivája felvirágoztatását. A jesiva megkezdte működését, a menza is megnyit.

Iparosjesiva Erdélyben

Iklódon az iparosjesiva egyideig szünetelt anyagiak miatt. Most Braun Iklódi főrabbi buzgósága következtében sikerült reorganizálni az intézményt. Ném-tországból is jelentkeztek felvételt kérők.

Szellemes mondások...

...Egy rabbihoz beállt egy koldus és alamizsnát kér. A rabbi erre bemegegy a szomszédszobába, hogy onnan kihozzon valamit a kéregető részére. Ezen őrizetlen pár pillanat alatt a koldus az asztalon levő drága órát zsebre vágja. A rabbi csak utólagosan jött rá a lopásra. Amikor a felesége panaszkodott neki a nagy kár miatt, azt felelte: Van egy haszna a dolognak, mert most már értem bölcseink egy ismert szavát: „Oni chosiv kamész — a szegény ember olybá tekintendő, mint a halott”. Aminthogy előírás szerint nem szabad a halottat egy percre sem őrizet nélkül hagyni, úgy van a kéregetővel...

Valaki Mislére, böles Salamon példabeszédeire, és Ijajv könyvére kommentárt írt és felkért egy neves rabbist, hogy ezen munkáját approbálja, vagyis: a szokásos „haszkomó“-val ellássa. A tudós rabbi átnézte a kéziratot és úgy találta, hogy az egész „mű” nem egyéb, mint grandiózus sületlenségek gyűjteménye. Mikor a szerző újra eljött a remélt haszkomó-ért, a rabbi kijelentette neki, hogy Ijajv könyvére hajlandó megadni a kért ajánló sorokat de semmiesetre sem Mislére-re. Az illető, meglepődve a rabbi szavain, csodálkozva kérdezte, hogy miért éppen Ijajv-ra?

— Nézze kedves barátom, — felelt a rabbi — az a szegény Ijajv (Jób) egész életében annyit szenvedett, hogy teljesen elfásult és kibírja az ön magyarázatait; elviselt ő már nagyobb csapásokat is. Nem úgy azonban, a jóléthez hozzászokott és elkényeztetett Salamon király, a Mislé szerzője! Őt meg szeretném óvni attól, hogy böles mondásait ön interpretálja...

Kuttna Henrik

Szlovákiából

A homonnai rabbiszek körül

A homonnai hitközség előljárósága a szlovenszkói lapokban nyilatkozatot tesz közzé, amelyben rámutat arra, hogy a hitközség pénzügyi helyzete jelenleg nem engedi meg a rabbiszek betöltését, minél fogva az egész kérdés most nem aktuális.

A nagyszombati rabbikérdés

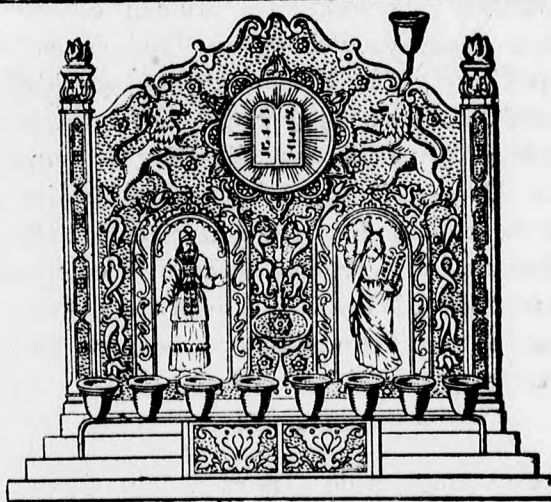
A trnavai hitközség egy küldöttsége a napokban Strasser Márkus vágsejlyei főrabbi előtt tisztelgett és felajánlta neki az üresedésben álló rabbiságot. A sellyet hitközség minden eszközt megmozgat, hogy a főrabbit megtartsa magának.

A lublini főrabbi emlékezete

Szlovenszkó számos községében tartanak heszpedok a nagy gaon elhalálása fölött. Pozsonyból, Érsekújvárról, stb., stb. helyekről jelentenek nekünk gyászünnepekről. Különösen az Aguda ifjúsági egyesületek tevékenykednek országsszerte, az ifjúságért küzdött gaon emlékének minél impozánsabb formában való megőrzésére.

A sztropkói rabbi Pöstyénben

Rabbi Solajm Halberstamm, a sinavai rebbe fia, kurahasználata Pöstyénbe érkezett. A rebbet a közönség méltó szeretettel övezi.

Moáus Cij.

EZÜST MENÓRA

dúsan aranyozva, elmésen beépített zeneszerkezettel, mely a moajz czür-dallamot játsza. Vitrindisznek vagy szobadisznek igen alkalmas. Értékes ajándék-tárgy. Nagys. 25x22 cm. Ára: 100 P. **Sternberg A. Bpest, Balvány-u. 23.**

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Tajldajsz, Chesvon 29.
Rajs-chajdes becsolás (Móchor-chajdes)
Gyertyagyújtás (Bpest) 3.55
נשח kimenetele " 4.50
Vasárnap: Rajs-chajdes Kiszlév

— A megtérés sohasem késő! Ilyen címen kezdjük meg mai számunkban egy dr. Lehmann regény közlését. A történet az 50-es évek elején játszódik le egy német nagyhercegségben, de a hitlerizmus előretörése teljes időszersűséget ad neki a mi napjainkban. Épen a hitlerizmus tette tönkre és kergette csödbe azt az elszidótlanodó asszimilációt, amelynek egyik hőst vagy áldozatát mutatja be regényünk. Egy meggazdagodott zsidó jellemrajzát kapjuk, látjuk, hogy egynéhány jól sikerült üzlet teljesen felborította lelki egyensúlyát, szegényesnek találja a zsidóságát, túlhaladott álláspontra tartja a régi zsidó tiszta családi életet, nemességet kap és amikor azt hiszi, hogy valóban arisztokratává lett, akkor összeomlik minden terve és a romok között hallja kiharsanni a Tóra örök igazságait amelyeket elhagyott és amelyeket elhagyni egy zsidónak nem lehet büntetlenül. Ezzel ellentétben felvonul előttünk egy néhány derék zsidó típus. A regényből kiáradó vallásos szellem és melegség megérdemli olvasóink szeretetét és megelégedését.

— A BUDAPESTI ORTH. LEÁNY-EGYLET keretein belül *Zobel* kisasszony (a bécsi „Bész János” iskola volt jeles növendéke) hetenként háromszor tart előadást. A fővárosi orth. leányok felkértek, hogy minél számosabban látogassák a tanfolyamot. Jelentkezni lehet az egyesület helyiségében („Hanna”, Kertész ucca 32.). — *Ugyancsak itt működik a szombattartó leányokat elhelyező bizottság. Akinek leányalkalmazottra szükség van, forduljon bizalommal a bizottsághoz.*

— A BELZI JAHRZEIT az elmúlt szombaton volt, melyet a belzi hiyek országsszerte kegyelettel ültek meg. Így Budapesten az „Erecz fiszroel”-imaházban volt szijum. Makón szombat este m'lave malko összejövetel volt. Vácott hasonlóképpen m'lave malko-ünnepély keretében hódoltak a nagy rebbe emlékének, amely alkalommal Meisels rabbi emlékbeszédet mondott.

x MINDEN MAGYAR, NÉMET ES ANGOL könyv megjelenése után azonnal kikölcsönözhető Gondos Sándor zsidó és modern kölesönkönyvtárból. Kikölcsönzési díj P 1.50, a Zsidó Ujság előfizetőinek P 1.—. Budapest, Andrassy út 67.

Legolcsóbb,
legízletesebb
orth. כשר
házikoszt

Wesselényi-utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)

Weisz
Mendel
éttermében.

Négyfogásos menü:

Leves, hús, főzelék, tészta P 1'30

Halfélék minden időben, 50-60 fill.

VII. Wesselényi u. 18
(Kazinczy u. sarok)
Cimre ügyelni!

— FŐKÁNTORI BEMUTATKOZÁS. A budapesti Kazinczy-templomban péntek este és szombaton *Hornstein Mózes*, a berlini „Adasz Jiszroel” hitközség Oroszországból származó *chazn*-ja fogja a főkántori funkciókat ellátni.

— D'ROSO A „BIKUR CHOLIM”-TEMPLOMBAN. *Schreiber Dávid* úr Boryslavból, a galíciai szentföldi Kajle hírneves *nósi*-ja Budapesten tartózkodik. A Bikur Cholim-zsinagóga (Dessewffy u. 23.) vezetőségének felkérésére az ilusztris vendég szombaton d. u. 3 órakor dródot mond. A kitűnő szónok beszéde iránt széleskörű érdeklődés nyilvánul meg.

— VÉSZI JÓZSEF. A *Pester Lloyd* főszerkesztője, Vészi József felsőházi tag most lett 75 éves. Ebből az alkalomból a Pesti Chevra Kadisa a nevére 5000 pengős alapítványt tett.

— STERN SAMU HITKÖZSÉGI ELNÖK GYÁZSA. A pesti izr. hitközség elnökét nagy gyász érte anyja elhunytával. A 82 éves matróna közvetlen elhunytá előtt a legjobb egészségnek örvendett. Jánosházán temették. Az elnök a gyászhetet a legnagyobb visszavonultságban töltötte, de a Pesti Chevra és a most ülésező statusquo rabbik látogatását fogadta. Mint a látogatók egyike elmondta nekünk: Stern Samu elnök teljesen a ritus szerint tartotta a gyászhetet.

— PÜSPÖKI LÁTOGATÁS. Vajdácskáról írják: Farkas István tiszán-ineni ref. püspök egyházi látogatása során november hó 11-én községünket is meglátogatta. Az izr. hitközség küldöttségét Roth Fülöp főrabbi vezette, ki szép beszédben köszöntötte a püspököt, mire az szintén meglehangú beszédben válaszolt. A Főző László református lelkész által rendezett ünnepély a felekezeti béke szép manifesztációja volt.

— EGYESÜLETI HIREK. A budapesti Tompaúcai talmudtóra templom-egyesület, egyik alapítójának, néhai Kiss Adolfnak Jeruzsálemben történt elhunytá alkalmával f. hó 12-én heszped-et rendezett, amelyen Welcz Izráel rabbi szívbemarkoló gyászbeszédet mondott. — A csornai „Écz Chájim” talmudtóra egyesület választásai: Szoffer Mózes elnök, Moskovits Nathan alelnök, Löwy Gyula pénztáros, Weisz Zoltán titkár, Választmány: Fleischmann Izidor, Hoffmann Jakab, Kollmann Samu, Gestetner Imre, Friedmann Dávid, Grünwald Imre; Klein A., Weisz M. Számvizsg.: Galandauer M., Handelsmann H., Moskovics H. — A győri orth. leányegyesületben szombaton a hetiszidrátn Grünwald Elzi kisasszony magyarázta, utána Gestetner Lajosné úrnő Jeruzsálemtől tartott hatásos előadást. — A tornaljai „Ateresz

Házam eladása folytán

költözködésig sirkóráktárból minden elfogadható árt árúitok. Még viszont eladóknak is!
Löwy J. Buda, II., Fő-utca 88. szám.
Pálffy tér mellett. Telefon: 51-5-81.

POLLÁK SAROLTA KOZMETIKAI INTÉZETE

ANDRÁSSY UT 32. SZÁM I. EMELET.
Legmodernebb módszerek: ráncok, pattanások, nyitott porusok kikézelésére. Hajszálak, szemölcsök, szeplők kiirtása villannyal. Helyisouányítás. Fagykezelések. Quarz. Miracle hajeltávolító szer széthildése utasítással. — Miracle szépségápoló szerek. KÉRJEN PROSPEKTUST! DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS!

Bachurim" ifjúsági egyesület eddigi reggeli és esténkenti előadásait T'nach- és dik- dik-vel bővítette ki. R. Feivel Frémnd ki- való szónok, kitűnő rutinnal rendező az igen jól látogatott előadásokat

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P. azonfelül soronként 1 P.)

Steinberger Tilda Pápa és Galandauer Mária Apar-Bonyhád f. hó 22-én házasságot kötnek.

Tauber Sárika Boldogasszony és Hirschfeld László, Hirschfeld Mátás fakereskedő fia Vác, jegyesek.

Lindner Lenke Poprád és Zuckermann Izidor Sátoraljaújhely-Salgótarján, jegyesek.

Stern Lilly Budapest, Hacker Henrik Deutschkreuz-Wiener Neustadt, jegyesek (Minden külön értesítés helyett)

Feuer Berta Trnava, Grünberger Herman Trnava-Irsava, jegyesek.

Stark Fülöpnek (Nitra) eljegyzéséhez szívesen mazeltovót kíván a galántai Chabürasz Talmidim.

Dánn Zsigmond, egyesületünk vezetőségi tagjának, Lebovits Renée úrlány-nyal való eljegyzéséhez legszívesebben gratulálunk. Budai Tiferesz Bachurim.

מודעה לבית ישראל! רבים עוררי משה קיסר קובאץ יאגר שקר אודות הנישואים שיהיו בין בני ישראל ובתיהם ויש לו כתובים וגם ממני והנני להודיע שהוא בא לפני פנים אחת לפני בני ישראל בכתבם מסורה שהוא נר שנתניו שמה . . . וגראה ושקרה כל הענין ושעתי שאוכל נכילות ופרסות ועושה מעשה ומרי ברמאות ושקרים ועיני אין לסמוך על הכתבים שלו ועל דבריו כלל. דקי שלמה צוקרה אכדוקי האלאם

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Bármicvó: 1920. dec. 7—Kiszlöv 15. — Sajtóhíba: Multheti számunk 3. oldalán a címben „Intermezzo” helyett „Interju” olvasandó. — Többeknek: Szimchasz tajrói choszon-ok által rendezett estélyekről beszámoló közleményekhez nincs helyünk. Hová jutnánk ha minden ilyen, akár magán, akár egyesületi ünnepélyről beszámolnánk? — E. S.: Ugyanezen okból lehetetlen egy jesivá megnyitási ünnepélyéről hasábos tudósítást közölni. Köztudomású, hogy minden jesivában a szemeszter elején a rabbi szép שמיחה keretében buzdítja növendékeit vallásos életmódra és a szent Tanban való elmélyedésre.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazásában Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekből is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő

NŐSÜLNE konkurenciamentes üzlettel rendelkező fiatalember, hozományval. „Orth.” jelíge.

KÉT, jó házból való fiatalember, keresk. érettségivel (benematura), állást keres, szerény igényekkel. Cím válaszlappal a kiadóban.

4000 P hozományval férjhez menne 30 éven felüli fiatalemberhez finomlelkű csinos, vallásos leány. „Árva” jelíge.

ZWECKS EINHEIRAT in ein Juweliengeschäft wird streng religiöser junger Mann, womöglichst gewesener Talmudist gesucht. Zuschriften unterm „Seltenes Glück” an: *Oszesza Inserat-büro, Bratislava.*

KINDERLOSE, religiöse, 52 jährige Witwe mit 2 Zimmeriger Wohnung in Budapest, möchte sich verhehlichen. Chiffre: „W. M. Maseltow”.

VIDÉKEN, biztos egzisztenciával, nő-sülne intelligens, vallásos fiatal ember. Igénye 8—10.000 P. „Szeretet” jelíge.

ATORE, valódi ezüst, hatsoros P 10-15, alpaca P 7.— Braun, Debrecen, Piac ucca 31.

SZOMBATTARTÓ vas-fűszerkereskedőség gyakorlattal, állást keres. Kohn József, Sorger Herman címén, Cserháthaláp.

MEGNYILT ORTH. KÓSER ÉTKEZŐ a Garay ucca 44. sz. alatt. Olcsó menürendszer. Ebédet házhoz is szállítok. Özv. Salamonné.

DEUTSCHE ERZIEHERIN sucht Stelle zu Kindern in nur orth. jüd. Haus. „Erste Kraft”

זוכה פור בתי יפית מושלמת. כחור היה ויריש מנן מיש שאנער שמימע דער נענייט איז ביא מיר שחיסות צו ערלערנען, בעקאמטש נלייך איינען מאסמען מיט שאנער פרנסה. אידן עשוואם נעלד. אנטראגע אונטערס. עקויטמענין אין דיא אדמיניסטרציאן.

NŐSÜLENŐK és FÉRJHEZMENDŐK bizalommal forduljanak Nagy Jenő huszonnégy esztendeje fennálló házassági irodájához. Bpest, Rákóczi út 57/b.

SÖNTÉS korlátlan engedéllyel, páliaka nagyban eladással, nagyobb vidéki városban, orth. kóser étkezéssel 30 éve bevezetve, betegség miatt sürgősen eladó. Biztos megélhetés. Berendezéssel 800 P-vel átvehető. „Szombaton zárva”

Felelős szerkesztő és kiadó: **GROSZBERG JENŐ**

Springer-nyomda, VII. Bethlen utca 34.

Heiden Jenő optikai és foto szaküzlete
Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.
Szemüvegek, látcsövek, hőmérők
Dijtanal szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőr-felvételek szakszerű kidolgozása.
— Szombaton zárva. —

UNIVERSAL
iroda- és lakberendezési vállalat
Wesselényi-u. 8. (Tel.: 37-8-42)
Mindennemű új és használt bútorok, egyes különálló darabok, iroda-berendezések, legolcsóbb árban, minőségben és választékban.

Szombattartó cég Eredeti angol szövetek és válogatásokban.
Kazár Nándor posztóruháza, Budapest, Király-u. 34. (Kazár-u. sarokház.)

Sirkövek ADLER J. sirkóráktárában
Telefon: 36-4-20
Budapest, Károly krt. 7. Rombach-u. 4.

ORTH. PENZIO אמילו למחרין
Télen is nyitva. Magaslati levegő a Svábhegy déli lejtőjén. Lábba-dozóknak is. Olcsó és kitűnő kiszolgálás, napi P 4-től.
Farkasvölgyi Park-Penzio I., Torbágyi-ut 110. Telefon: 65-2-75.

Tökéletes lesz alakja ha fűzőjét a ma már országosan elismert
Lipsitz Ignácné fűzőszalonjában
rendeli meg. Minden munkáért felelősséget vállal. Meg nem felelés esetén újat készít. Rendeléshez csupán a derék, mell és csipő méret szükséges.
Sátoraljaújhely, Rákóczi-u. 2.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót ז"ל	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII. KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791 EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Keltőidre 25 P	Szerkeszti: Groszberg Jenő
---	---	--------------------------------------

Korein Dezső: Elmélet és gyakorlat

Tulajdonképpen az a helyes, ha az elmélet és gyakorlat egymást kiegészítik, mert csak így együttes összhangban produkálhatnak valamit. Ugy mint az építészetnél együtt kell haladni a kivitelnek a tervező szellemi munkájával, még a részletrajzokhoz is szigorúan alkalmazkodni kell az építkezés vezetőjének. Mert csakis ily szoros összhangban valósulhat meg a tervező elméleti feladata. Az élet összes egyéb emberi alkotásainál is ily összhangban kellene együtt haladni az elméletnek és gyakorlatnak. Ezt azonban sajnos ritkán látjuk így. Kilométeres beszédekben ismertetnek egy-egy megvalósítandó tervet, hisz a beszédekben mesterek vagyunk, de a gyakorlat rendszerint mankón kullog a szép szónoklat után. Pedig: „Laj hamidros hoikor elő hamásze”, nem a prédikáció a fontos, hanem a tett! Ezt a latinok „facta loquntur”-ral jelezték, mert minden Demosthenesnél szebben, beszél a tett.

Eklatáns példa erre maga a politikai élet is. A miniszterelnök nagyszerű programot adott a nemzeti egységről és magyar testvéri összefogásról. Nem ismer osztály- és felekezeti különbséget a haza polgárai között, csak egyforma jogú és kötelességű magyar testvért. Fogjunk össze a közös szent eszme, a haza boldogulása érdekében. Félre a kishitűekkel, a konkolyhintőkkel és becsületes magyar megértéssel dolgozzunk a nemzeti öncéliség jegyében. Így szól a miniszterelnöki elmélet, kinek a nemzet lelkiismeretéhez intézett hazafias riadója gyönyörűen van megstilizálva. Egy becsületes, mélyszéges hazafias érzés által sugallt magyar államférfiúnak eszményi megnyilatkozása. Lássuk most már, hogy ez a nagyszerű elmélet hogyan fest a gyakorlatban. A béke lelkes apothéézisébe először Wolff Károly süvít bele éles

hangon a Baross Szövetség nemzeti heti ünnepnapján. Visszasírja a közep-kori céhrendszert, amelyet természetesen ismert mentalitása szerint valószínű és faji alapon öhajjt birtokállományába venni. Szerinte ne az legyen a kérdés, hogy pl. közszállításon ki ad be kedvezőbb és jobb ajánlatot, hanem hogy kinek ősei élnek itt többszáz év óta. (Ha ezt a gyakorlatban megvalósítanák, kérdés mi lesz a wolffeni Wolffokkal, Haller és többi sváb társaikkal?) Wolff dörgedelmeivel kapcsolatban következnek az egyetemi hősök, akiknek jó régi kurzusmódra ismét Hirig Simon diktál és a gyáva hősök alaposan elpáholják a magyar zsidó testvért. Persze, valódi vitézekhez méltó módon, ötvenen egy ellen. Így vagyunk tehát a sokat firtatott elmélet-gyakorlat összhangzatossági tételével. Azok ismét hadilábon állnak egymás ellen.

* A zsidó közéletben is sajnos ugyan- ezt tapasztaljuk. Felállítunk egy elméletet és munkaprogramot, amelyet azonban részben a gyakorlati kivétel körül támadt nehézségek, részben pedig a minden jó dolgot sátáni módon megtorpedező gáncsvetők aknamunkája miatt nem lehet realizálni. Ezek a „jó emberek” rendszerint akkor jelentkeznek, ha valamit el kell pusztítani. Ők teremteni nem tudnak és nem is akarnak. Ők csak temetések tudnak rendezni. Eltemetik a becsületes törekvéseket. Ezt azután alaposan csinálják. Nem látják szívesen mások termékét és következetesen üldözik minden eszmének megvalósítását, ami nem az ő agyukból pattant ki. Ők a régi „szinász chinom” céhhez tartoznak és nem csak maguk nem csinálnak semmit, hanem másokat sem engednek dolgozni. Ezekre szól bölcsünk megállapítása: „Laj jiten, v'laj jitnu achérim, rósó.” Hü-

séges csatlósai a nagyképű, paragrafusokon lovagló és jogszabályokat fittogató smokkok, akik idegeket emésztő szörszálhasogatásokkal állandó kerékkötői minden józan és egyenes elgondolásnak. Ezek azután megakasztják annak a becsületes embernek munkáját, akinek az a szerencsétlen gondolata támad, hogy talán mégis kellene a közért valami hasznos dolgot létesíteni. Hátra van még a zsidó közélet gáncsvetőinek egyik ismert típusa, aki azért kellemtlenkedik a vezetőknek, mert „miért ő a rasekól, miért nem én.” Ahelyett tehát, hogy támogatná az önmetlen vezető férfiak idét és áldozatokat igénylő közmunkáját, fenti ideológiától fütve ő is az elgáncsolók mellé áll.

Kétszeres bűn terheli ma a gáncsvetőket, akik személys okokból ellenzékeskednek s megakasztják a vezetők munkáját. Hisz köztudomású, hogy a mai súlyos viszonyok között a közületek vezetőinek mennyi gond- és energiakifejtésre van szüksége, hogy a hitközségek és intézmények standardját az összezsugorodott költségvetési kereteken belül fenntart-hassák. Azonkívül pedig — ami pedig a legfontosabb a mai válságos időkben — a hitközségek belbékéjére érthető okoknál fogva feltétlenül vigyáznunk kell. A minden értéket felperzselő széthúzás káros következményének luxusát ma semmi körülmények között sem engedhetjük meg.

Igy azután hasztalan állítunk fel kitűnő elméleteket, a munkaprogramtól a kivitelig igen sok akadály-ver-sennel kell megküzdeni, hogy az életre való elméletet a gyakorlatba is át lehessen ültetni. Hisz a legnagyobb-rúbb elmélet is csak papirosdarab marad, ha azt gyakorlatilag nem valósíthatjuk meg és ezekre áll Goethe híres mondása: „Gau ist jede Theorie.